

31.01.2023

Net-Zero Industry Act: Hvordan vil EU forsvare sin konkurrenceevne?

Kombinationen af høje europæiske energipriser og den nye amerikanske Inflation Reduction Act har fået flere til at frygte for EU's fremtidige konkurrenceevne. Nu leverer Kommissionen sit modsvar.

Skrevet af

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉ ditte@thinkeuropa.dk

Anders Overvad

Hovedkonklusioner

- Debatten om at lempe EU's statsstøtteregler og optage nye fælles lån er i fuld gang, og den vil være højt på dagsordenen, når EU's stats- og regeringschefer mødes 9.-10. februar. Diskussionen lægger pres på Danmark, som traditionelt har været skeptisk overfor begge tiltag.
- Fra EU's side frygtes det, at den nye amerikanske hjælpepakke vil åbne op for et statsstøttekapløb, men den europæiske genopretningsfond overgår langt den amerikanske IRA i størrelse.
- Kommissionen lægger op til, at ny fælles gæld er nødvendig for at modgå de negative effekter af øget statsstøtte i form af en potential fragmentering af det indre marked. Erfaringerne viser dog, at det kun er, hvis disse gives i tilskud, at de efterspørges af EU-landene. Dette skyldes, at mange lande selv kan låne på bedre vilkår, end EU kan i fællesskab.
- Danmark kan med fordel advokere for, at ny fælles gæld og lempede statsstøtteregler opfølges med konditionalitetskrav på fælles gæld, flere penge til forskning og bedre foresight på virksomhedernes rammevilkår.

Introduktion

Det globale clean tech-kapløb er skudt i gang, og kampen går både på at udvikle teknologier, der kan være med til at redde vores klima, og på at få del i en industri, man forventer vil vokse hurtigt. **Det Internationale Energiagentur (IEA) forventer, at markedet for clean energy-teknologier vil tredobles til 650 milliarder dollars årligt frem mod 2030.**

Med sin store industristøttepakke Inflation Reduction Act (IRA) lægger USA op til en massiv statsstøtte til den grønne industri og forsøger aktivt at trække clean tech-industrien til USA. [1](#) Det har fået flere EU-lande, heriblandt Frankrig, til at advokere for, at EU skal lempe sine statsstøtteregler. [2](#) Det er ikke kun lempede statsstøtteregler, som har været oppe at vende - der er i Kommissionen en gryende konsensus om, at sådanne tiltag skal suppleres med ny fælles lånoptagning for at modgå de potentielt fragmenterende effekter, øget statsstøtte kan have på det indre marked. **Som modsvar på den amerikanske IRA fremlægger Kommissionen den 1. februar en Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age.**

Kommissionens linje er dog ikke blevet lige vel modtaget i alle EU-lande. Senest har syv EU-lande, heriblandt Danmark, sendt et fælles brev til Kommissionen, hvor de understreger deres modstand mod at optage yderligere fælles gæld. [3](#) Flere lande har også påpeget, at der stadig er ubrugte lånemidler i EU's genopretningsfond, og at disse bør bruges, inden der optages yderligere gæld. [4](#) En frygt er, at man ved at støtte industrien øger dens afhængighed af offentlige subsidier.

Uenighederne understreger, hvordan Kommissionen ikke kun skal balancere sin position i forhold til EU's globale allierede og konkurrenter, men også mellem EU-landene, hvor der hersker forskellige opfattelser af, hvordan man bedst styrker europæisk industris globale konkurrenceevne. Senest har Kommissionens vicepræsidenter Margrethe Vestager, Frans Timmermans og Valdis Dombrovskis forsøgt at udlægge en position, der støtter op om den fortælling, som Kommissionsformand Ursula von der Leyen fremlagde i januar på World Economic Forum i Davos - nemlig en position, der vægter både offentlige subsidier, velfungerende markeder, fair konkurrence og styrket handel. [5](#) Vestager har i et fælles brev til medlemslandene bedt om input til, hvordan en lempelse af statsstøttere reglerne kan laves således, at det ikke går udover fair konkurrence. [6](#)

Fra dansk side har udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen anerkendt, at der er behov for at se statsstøttere reglerne efter, men han understreger, at **man skal finde den rigtige balance.** [7](#) Erhvervsminister Troels Lund Poulsen ser det dog ikke som en dansk interesse at lempe statsstøttere reglerne og mener derfor også, det skal have en pris. [8](#) **Men hvilken pris og balance, der fra dansk side efterspørges, er stadig uklart.**

Inflation Reduction Act

Inflation Reduction Act (IRA) er en amerikansk industrijælpepakke, der skal sikre USA en førerposition i udviklingen af clean tech.

Pakken på i alt 370 milliarder dollars (2600 mia. dkr.) over 10 år giver mulighed for:

- skatterabatter til grønne virksomheder;
- stiller krav om lokalt produceret indhold, og;
- muliggør yderligere statsstøtte
(<https://www.whitehouse.gov/cleanenergy/inflation-reduction-act-guidebook/>)

Den samlede støtte fra IRA'en kan dog godt blive større end først antaget. Nogle af skatterabatterne er designet som subsidier til produktionen af grøn elektricitet, og disse estimeres til at have en værdi på 161 milliarder dollars. (<https://www.crfb.org/blogs/cbo-scores-ira-238-billion-deficit-reduction>) Men da der er tale om støtte til produktion er den endelige udbetaling afhængig af omfanget af produktionen og kan derved ende med at blive større end først antaget.
(<https://twitter.com/eulaliarubio/status/1617271097292107776>)

Særligt kravene til lokalt produceret indhold har skabt europæisk modstand mod IRA'en, da det ses som et brud på WTO-reglerne. Det er dog usikkert, hvor stort problem kravene i praksis udgør for europæiske virksomheder, da mange af EU's virksomheder i forvejen producerer i USA, og derfor ikke vil blive diskrimineret imod.
(<https://thinkeuropa.dk/notat/2023-01-eus-reaktionsmuligheder-over-for-usas-inflation-reduction-act-ira>)

EU og USA er i dialog omkring problematikkerne forbundet med local-content krav, og man forsøger fra EU's side at få ligestillet europæiske virksomheder med de amerikanske. (<https://www.atlantikbruecke.org/en/schadet-der-us-inflation-reduction-act-der-deutschen-wirtschaft/>)

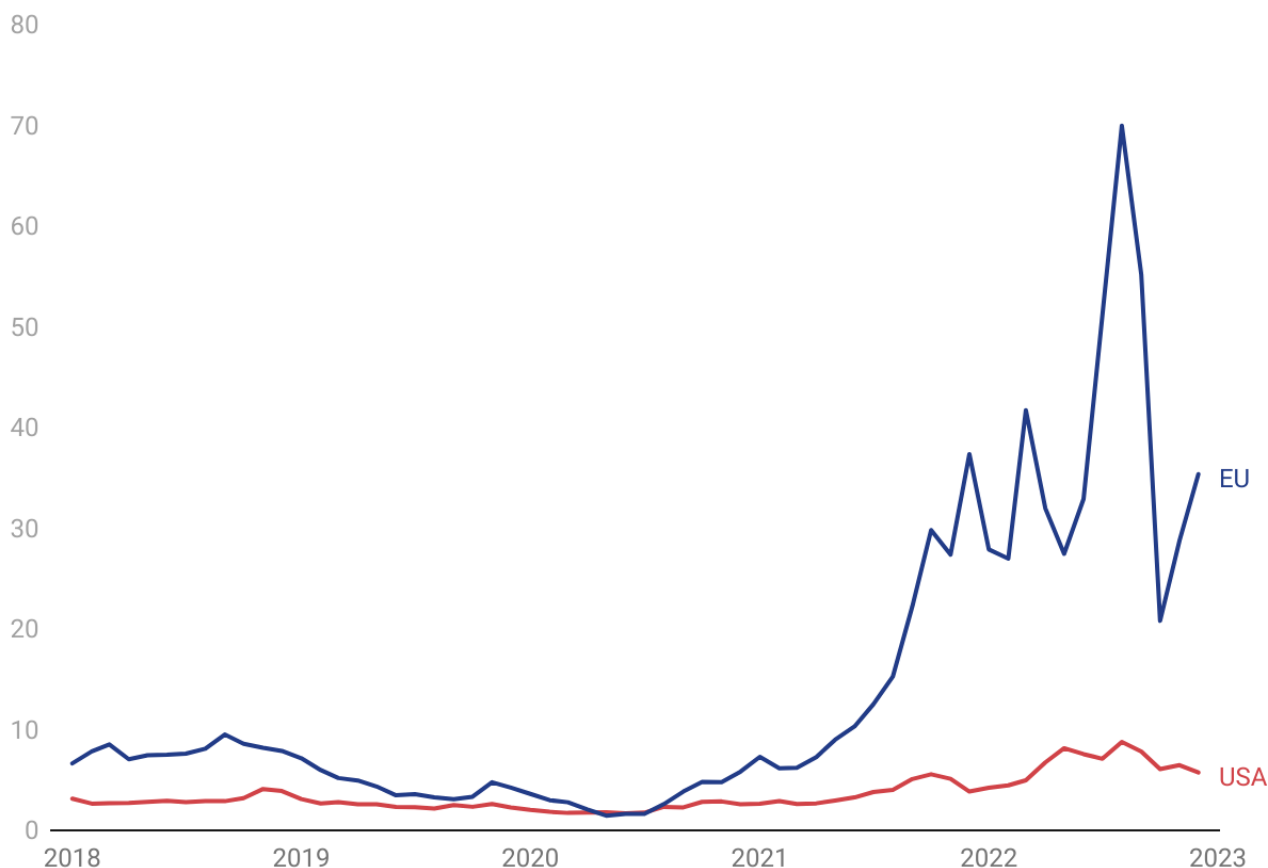

Den amerikanske støttepakke rammer på et tidspunkt, hvor europæisk industris konkurrenceevne i forvejen er udfordret af høje energipriser. Europæiske energipriser

er steget som følge af krigen i Ukraine, og EU's industri ser ind i langt højere energiregninger end deres amerikanske konkurrenter. **Alt andet lige er det derfor blevet mere omkostningstungt at producere i EU fremfor USA.**

Udvikling i naturgaspriser jan. 2018 - dec. 2022

Opgjort i USD per. MMBTU

Kilde: Tænketanken EUROPA på baggrund af IMF • Lavet med Datawrapper

Frygt for et subsidiekapløb

Vestager har ved flere lejligheder understreget, at vi skal undgå at optrappe en handelskrig med amerikanerne, både fordi et optrappet konfliktniveau med vores tætteste allierede ikke er ønskværdigt i en situation, hvor der er krig i Europa, og fordi et subsidiekapløb med USA kan vise sig svært for Europa at vinde. **Frygten er, at USA, givet både deres økonomiske styrke og politiske set-up, vil have bedre muligheder for at holde hånden under amerikansk industri, og at EU derfor i sidste ende vil tabe et subsidiekapløb med USA.**

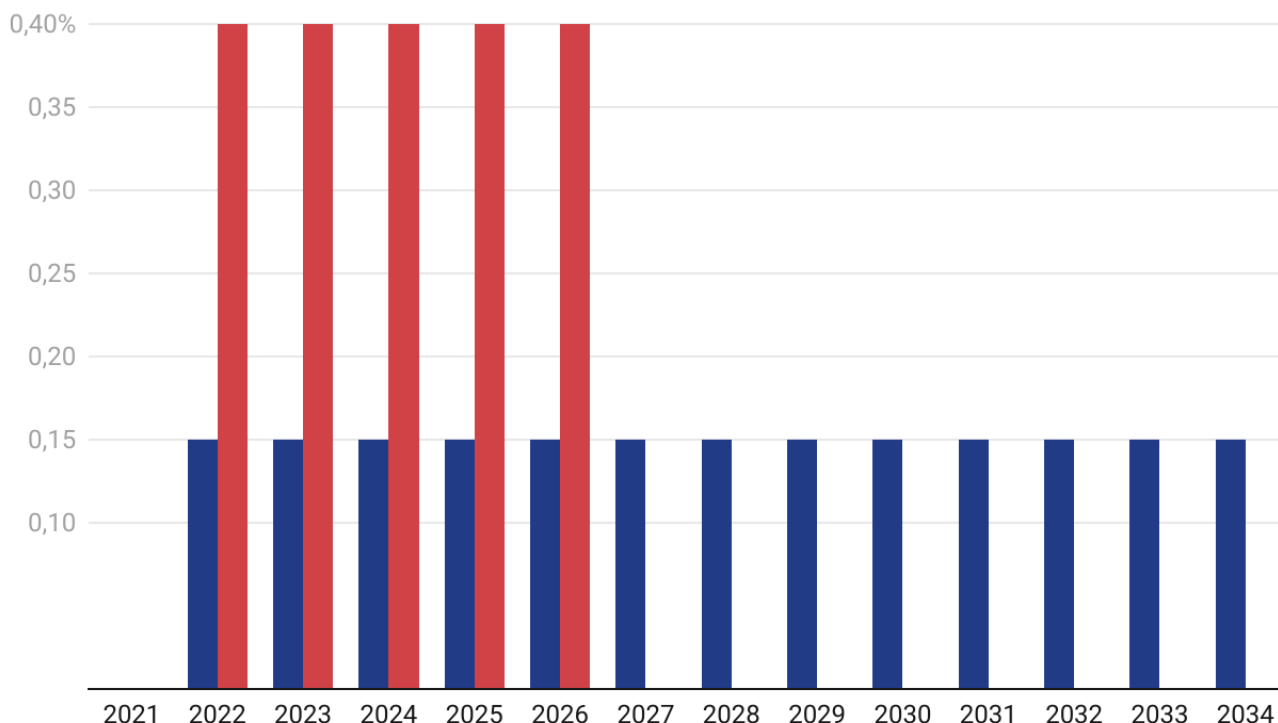
Det hører dog med til historien, at man i EU - selv hvis man ikke medregner de nationale programmer - har placeret store summer af offentlige midler i den grønne omstilling. Kigger man isoleret på de seneste grønne hjælpepakker, er det heller ikke klart, om USA eller EU har givet mest støtte.

Midlerne i IRA svarer til ca. 1,5% af det amerikanske BNP (2021), men da IRA fordeles over 10 år, er der nærmere tale om et årligt bidrag svarende til ca. 0,15 pct af BNP de næste 10 år. Sammenligner man størrelsen med hovedprogrammet i den europæiske genopretningsfond (RRF) udgjorde det i sit fulde omfang 5% af EU's BNP (2021), og midlerne fordeles over 5 år svarende til et årligt bidrag på godt 1% af BNP.

RRF omfatter dog mere end klimainitiativer. Der er fx også øremærket midler til digitalisering. Midler til digitalisering kan også komme den grønne omstilling til gode, men selv hvis man fokuserer alene på de 37% af RRF'en, der er øremærket grønne investeringer, udgør disse ca. 1,9% af BNP, svarende til et årligt bidrag på knap 0,4% af EU's BNP. **Selvom midlerne bliver udmøntet forskelligt, og EU ikke i RRF'en har inkluderet signifikante "Buy European"-klausuler, er det vigtigt at huske, at man i EU også har givet betydelige offentlige subsidier til den grønne omstilling.**

Midlerne i IRA ift. USA's BNP og de grønne midler i RRF ift. EU's BNP

IRA (USA) RRF (EU)

Note: Figuren antager en lineær udbetaling af midlerne. I RFF er kun medregnet midler til grøn omstilling

Kilde: Tænketanken EUROPA på baggrund af Eurostat og USA.gov • Lavet med Datawrapper

EU's genopretningsfond indeholder således flere midler end IRA'en relativt til økonomiens størrelse – selv hvis man alene ser på den grønne del. Dog siger genopretningsfonden mod en bredere vifte af klimatiltag end IRA'en.

Genopretningsfondens mål var klimainvesteringer over en bred kam, hvor IRA'ens midler specifikt går til at udvikle den amerikanske clean tech-industri.

Hvilken pakke, der vil have den største klima- og industrieffekt, er på nuværende tidspunkt svært at sige noget om. Genopretningsfondens størrelse og hurtige udrulning taler for, at de store up-front investeringer kan skabe et stærkt fundament, der i sig selv kan være fordrende for udvikling og innovation. Omvendt kan man argumentere for, at IRA'ens lange løbetid skaber vished for industriens rammevilkår, og at det i sig selv kan være fremmende for større erhvervsinvesteringer.

Ny industripolitik i EU - en model under udvikling

EU er et frihandelsfællesskab, og fokus har historisk set været på at udvikle og styrke det indre marked. Men der har de senere år været et stigende fokus på at udvikle en fælles europæisk industripolitik, der vil ruste EU's virksomheder bedre til at konkurrere globalt. **Kommissionen fremsatte i 2020 for første gang et bud på en industripolitik for Europa. [9](#) Det er den industripolitik, der fortsat er under udvikling.**

Kommissions Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age fremlægger en model for at styrke den europæiske konkurrenceevne baseret på fire søjler: Regulering, finansiering, arbejdskraft og handelspolitik. Det er afgørende, at der handles nu, for der er både tale om en akut udfordring og store forretningsmuligheder.

Regulering

På det regulative område understreger Kommissionen behovet for at sikre **hastighed og adgang**. Hastigheden i den grønne omstilling skal sikres ved at fjerne unødige administrative barrierer for fx tilladelser til opførelse af vedvarende energi og at fast-tracke godkendelser af nye clean tech.

Den europæiske industriorganisation for vindenergi – Wind Europe – anslår, at der i dag er vind- og solanlæg svarende til en energiproduktion på 100 GW, der sidder fast i EU's godkendelsesprocesser. [10](#) Problemet fik i november 2022 Rådet til at vedtage en ny lovgivningsramme, der skal fremskynde udbredelsen af vedvarende energi i Europa. [11](#) Rammen blev vedtaget med basis i EU's nødretsartikel – artikel 122 – og kunne derfor vedtages hurtigt og uden inddragelse af Europa-Parlamentet.

I tillæg til dette vil Kommissionen arbejde med at sikre adgang til kritiske råstoffer. Kommissionen planlægger at fremsætte en Net-Zero Industry Act, der skal definere 2030-mål for industrikapacitet, identificere strategiske projekter, accelerere godkendelser og sikre bedre støttemuligheder. Som led i Kommissionens arbejde med at skabe en ny regulativ ramme for europæisk clean tech, arbejdes der også med ideer om en 'anti-reallokerings-klausul', der vil binde investorer i clean tech til at holde produktion i EU, ligesom man undersøger mulighederne for at støtte investeringer i nye produktionsanlæg gennem skatterabatter og subsidier.[12](#)

I marts vil Kommissionen også fremsætte en Raw Materials Act, der skal sikre EU's adgang til kritiske råstoffer og styrke alliancen mellem ligesindede lande i deres ambition om at bryde Kinas monopol på forarbejdning af kritiske råstoffer.

EU er i dag stærkt afhængig af import af kritiske råstoffer, særligt fra Kina, men også fra Rusland, hvorfra EU importerer store mængder platin, palladium og titanium – alle materialer, der er nødvendige for udviklingen af hydrogenteknologi. [13](#) I tillæg til dette sidder Kina tungt på forarbejdningen af kritiske råstoffer. **Vi forventer, at de kommende regulative tiltag vil fokusere på:**

- Udvikling af en cirkulær økonomi for kritiske råstoffer;
- Europæisk oplagring af kritiske råstoffer for at forbedre forsyningssikkerheden, samt;
- Styrket samarbejde mellem ligesindede lande på at skabe alliancer der kan udfordre Kinas monopol på forarbejdning

Kommissionen vil også, som modsvar på de høje energipriser fremsætte en reform af EU's elmarked i marts 2023. Endeligt, ønsker Kommissionen at understøtte efterspørgslen på grønne løsninger igennem offentlige indkøb i medlemsstaterne.

Finansiering

Kommissionsformanden understregede også nødvendigheden i at styrke finansiering til clean tech således, at den støtte, der gives i EU, er på niveau med den støtte, virksomheder kan opnå udenfor EU. Det betyder ifølge Kommissionen, at det er **nødvendigt at lempe statsstøttere reglerne**, så EU-landene får bedre mulighed for at støtte udviklingen af deres grønne industrier. Kommissionen vil revidere statsstøttere reglerne indenfor 5 områder:

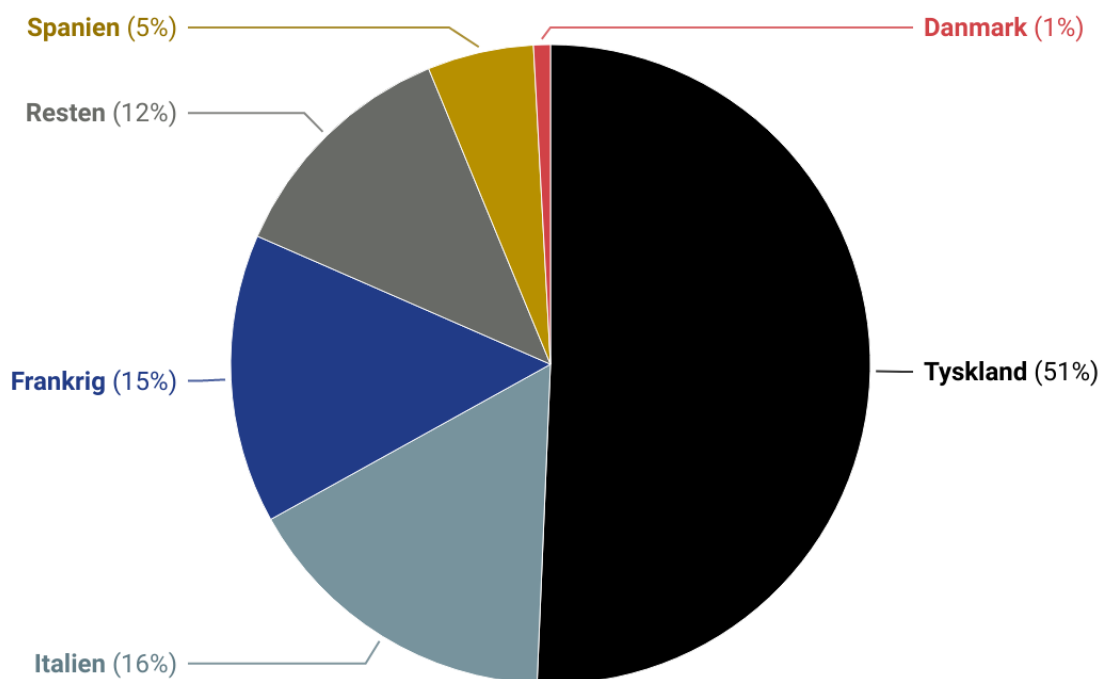
- Simplificering af statsstøttere regler for opførsel af vedvarende energi;
- Simplificering af statsstøttere regler for decarbonisering af industrielle processer;
- Styrkede investeringsstøttemuligheder for strategiske sektorer som er udsat for international konkurrence;
- Målrettet støtte til opførsel af nye produktionsfaciliteter for strategisk vigtige værdikæder og;
- Lempe reglerne for godkendelse af statsstøtte til ovenstående områder.

Kommissionen har som følge af COVID-19 - og videreført under energikrisen - aktiveret en kriseramme for statsstøtte. Kommissionen arbejder nu på at udvikle et midlertidigt Crisis and Transition Framework, der skal give EU-lande bedre mulighed for at give statsstøtte til sektorer, der er strategisk vigtige for den grønne omstilling.

Statsstøtte i krisetid

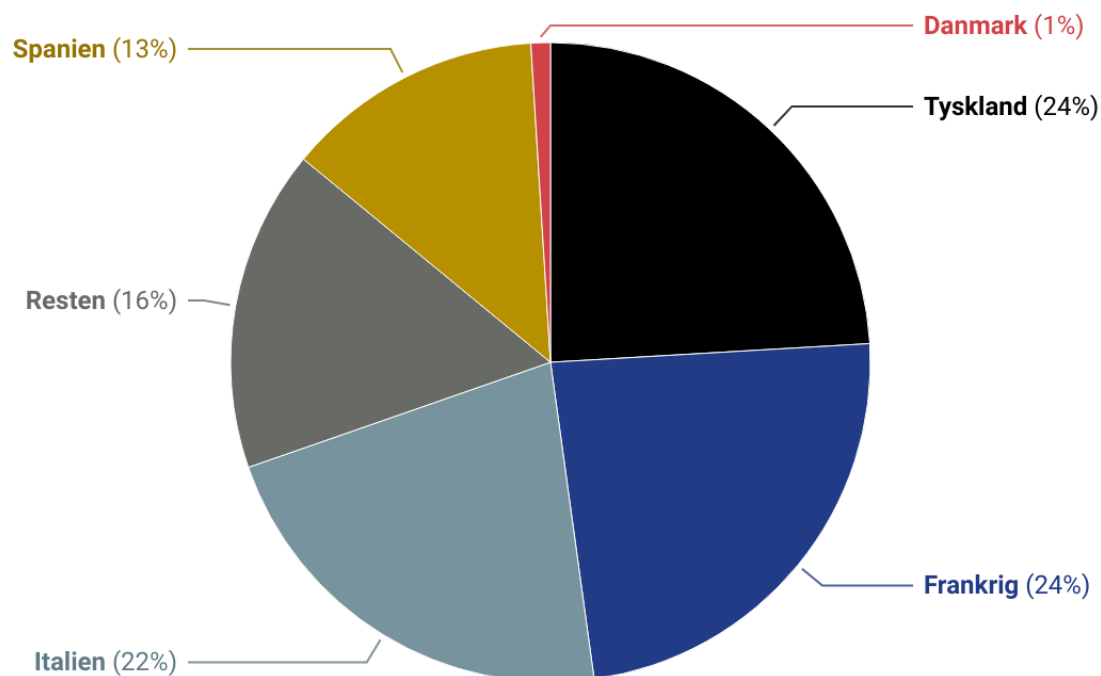
De første analyser af ansøgte og udmøntede midler under COVID-19 kriserammen indikerer, at selvom store stater har ansøgt om lov til at udbetale meget store summer, så har den faktiske udmøntning ca. været proportional med den nationale nedgang i BNP under pandemien. Det er dog usikkert, om proportionaliteten kan bibeholdes, når statsstøttere reglerne lempes over en længere periode.

Bevilliget statsstøtte i 2020 og 2021

Kilde: Tænketanken Europa på baggrund af EU-Kommissionen • Lavet med Datawrapper

Faktisk givet statsstøtte i 2020 og 2021

Kilde: Tænketanken EUROPA på baggrund af EU-Kommissionen • Lavet med Datawrapper

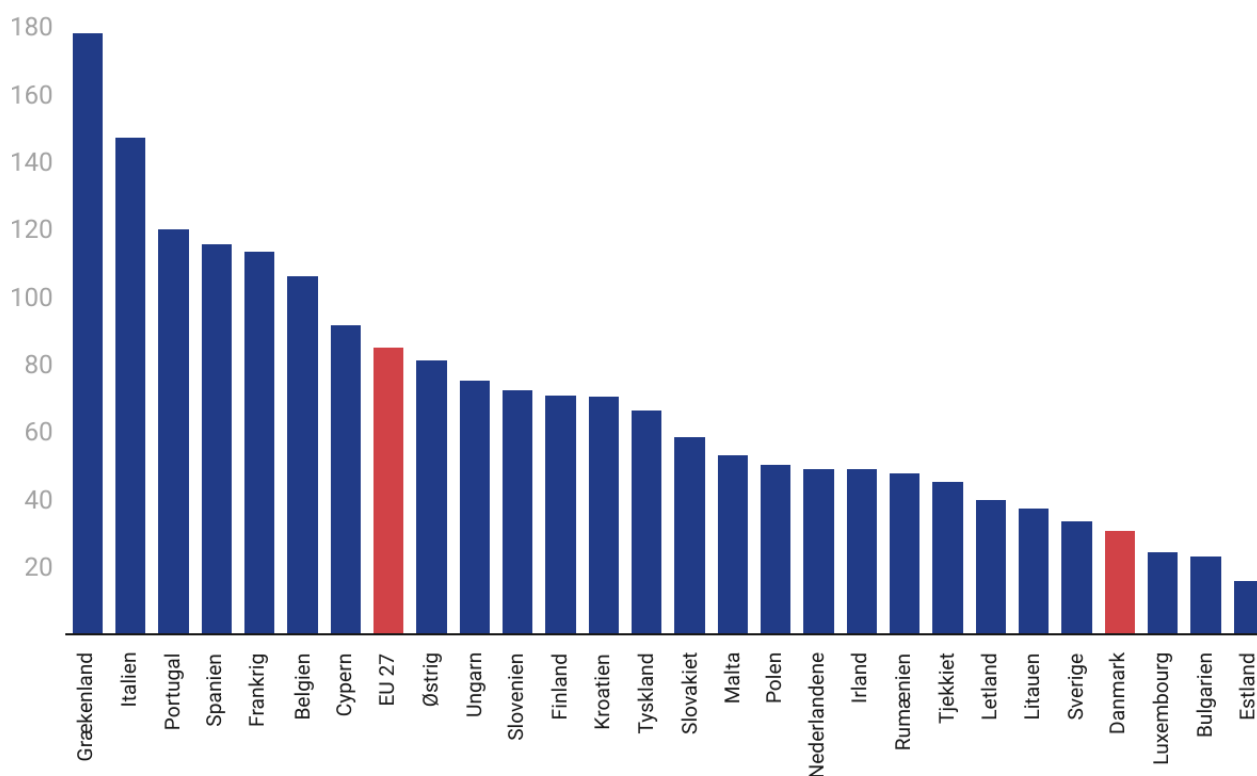
Statsstøttereglerne er lavet for at sikre fair konkurrence på det indre marked, og lemper man reglerne, er der derfor en risiko for at skævvride konkurrencen på det indre marked til fordel for de EU-lande, der har bedst betingelser for at yde statsstøtte.

Rige EU-lande har bedre mulighed for at yde statsstøtte, og dertil er der meget stor forskel på statsfinansernes holdbarhed blandt EU-landene, da flere lande slås med en i forvejen stor statsgæld. [14](#)

Statsgæld i procent af BNP

Opgjort i 3. kvartal 2022

200%

Kilde: Tænketanken EUROPA på baggrund af Eurostat • Lavet med Datawrapper

For at modgå statsstøttens potentielt fragmenterende effekt på det indre marked vil Kommissionen hæve det fælles EU-budget gennem øget fælles lånoptagning, for således at støtte offentlige investeringer i grønne teknologier på tværs af medlemsstater. Ved at støtte investeringer i de EU-lande, der har begrænsede muligheder for at yde statsstøtte, håber Kommissionen at

modgå de potentielt skævvridende effekter, det kan have på den interne konkurrence i EU at lempe statsstøttereglerne. I kampen om at sikre europæisk konkurrenceevne på clean tech og den fair konkurrence på det indre marked forudsætter lempede regler for statsstøtte og øget fælles gældsoptagning således, ifølge Kommissionen, hinanden.

Dertil vil man fra Kommissionens side også arbejde videre i IPCEI (Important Projects of Common European Interest) sporet, således at EU-landene kan samarbejde om strategisk vigtige projekter.

Kommissionen er bevidst om, at forhandlingerne om en ny europæisk fond kan trække ud, og stiller derfor forslag om 'overgangsfinansiering' gennem eksisterende EU programmer, bl.a. Brexit Adjustment Reserve, EU Invest programmet og den europæiske Innovationsfond.

Arbejdskraft

Tilstrækkelig adgang til kvalificeret arbejdskraft er en forudsætning for den grønne omstilling. Kommissionen understreger, at der indenfor batterisektoren alene vil mangle 800.000 medarbejdere i 2025. Kommissionen understreger i sin plan, at det er nødvendigt at øge udbuddet af kvalificeret arbejdskraft i Europa. **EU vil i de kommende år både stå overfor en opgave, når det kommer til at uddanne og omskole den eksisterende arbejdsstyrke, men det er uvist om sådanne indsatser alene vil være nok.**

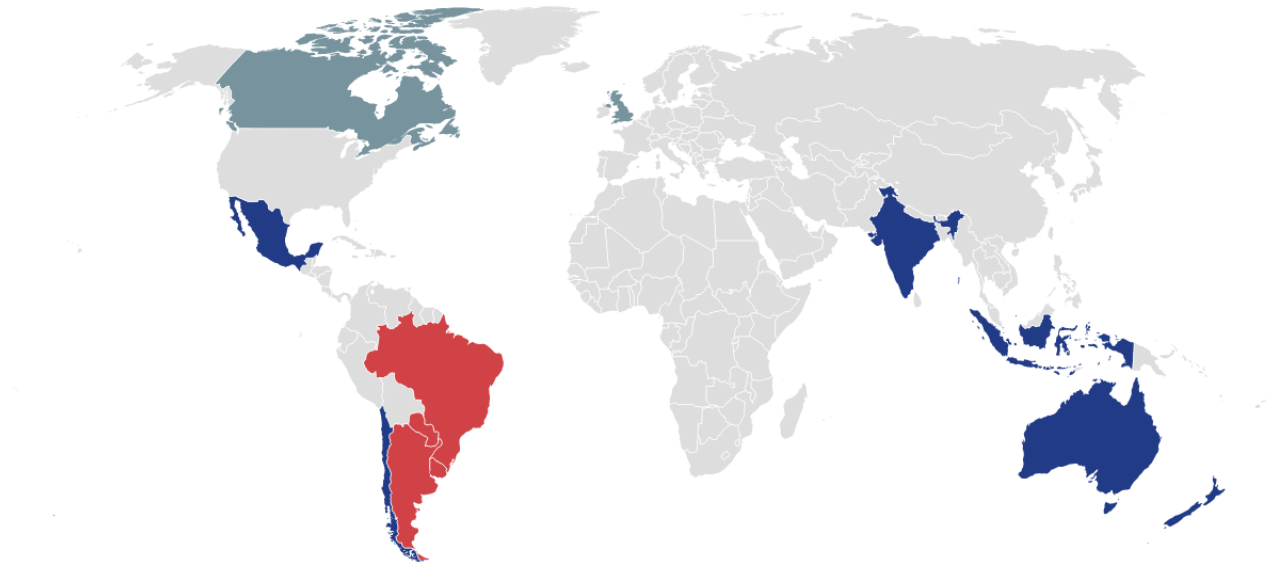
EU står overfor en hurtigt aldrende befolkning og vil derfor på længere sigt blive udfordret på manglende arbejdskraft. Dertil kommer, at der allerede i dag på tværs af EU-landene er mangel på arbejdskraft, særligt i byggeriet. Økonomisk afmatning kan på den korte bane dæmpe efterspørgslen på arbejdskraft, men vil ikke afhjælpe problemet på den lange bane. **Det bliver derfor nødvendigt for EU at kigge på mulighederne for at sikre nemmere adgang for kvalificeret arbejdskraft fra tredje lande.**

Handel

Endeligt lægger Kommissionen op til, at EU's industripolitik skal komplimenteres med en ambitiøs handelsdagsorden. Fokus er her på at få udnyttet potentialet i de eksisterende handelsaftaler med fx Storbritannien og Canada, sikre fremskridt på nye aftaler med fx Australien, Mexico, New Zealand og Indien, og genoptage dialogen om MERCOSUR-aftalen.

EU's eksisterende og kommende handelsaftaler

■ Eksisterende ■ Kommende ■ Kommende (MERCOSUR)

Lavet med Datawrapper

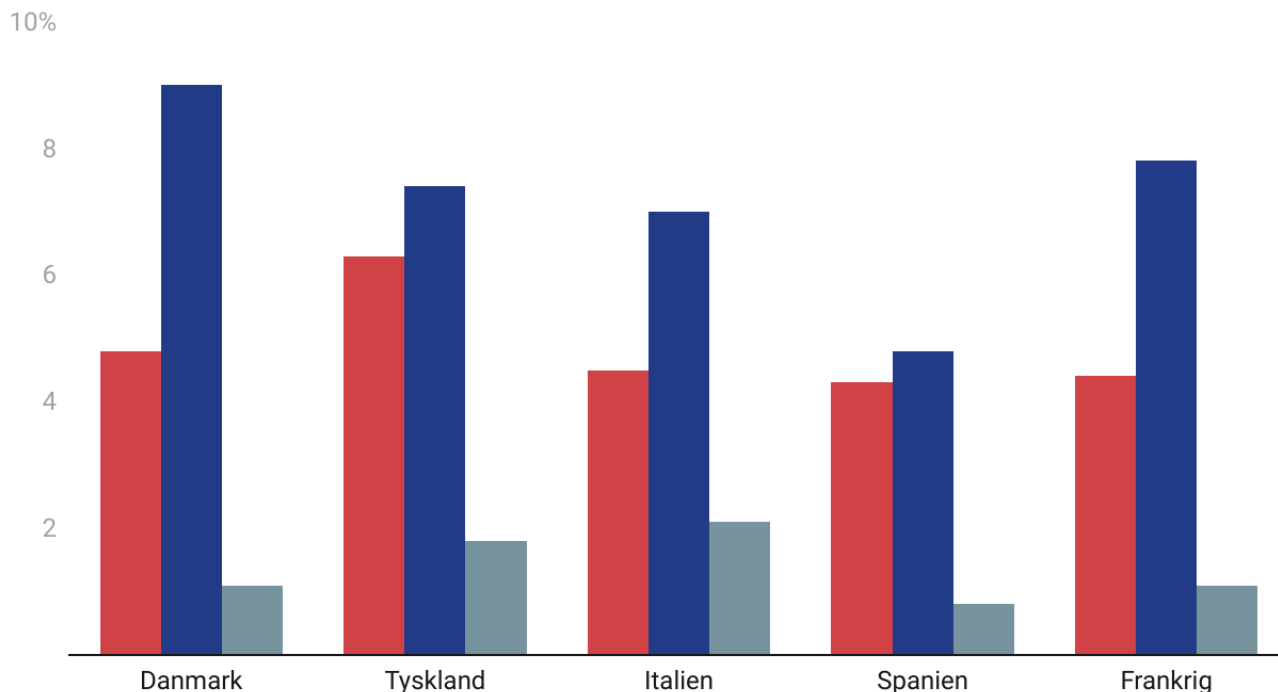
En ambitiøs handelsdagsorden skal ifølge Kommissionen også indeholde et robust modsvar mod lande, der via fx subsidier underminerer fair handel globalt.

Kommissionen understreger, at handel med Kina bør fortsætte - en afkobling er ikke mulig eller ønskværdig givet EU's store samhandel med Kina, men man bør søge at minimere risikoen i den fortsatte handel.

Handel med hhv. Kina, USA og Rusland som andel af samlet handel

Andel i procent af hvert lands samlede handel

■ Kina ■ USA ■ Rusland

Note: Tallene er et gennemsnit af 2018, 2019 og 2020 handel

Kilde: Tænkertanken EUROPA på baggrund af Eurostat • Lavet med Datawrapper

Risikoen kan mindskes både ved at have bedre kontrol med Kinas Foreign Direct Investments [15](#) i EU, ved at stille reciprocitetskrav til fx åbenhed overfor internationale udbydere i offentlige udbud, og ved brug af EU's Anti-Coercion Instrument. [16](#) Dertil arbejder EU med at styrke mulighederne for i krisesituationer at kunne begrænse eksport af essentielle produkter. EU arbejder både med vertikale tiltag som fx den foreslåede European Chips Act - der opstiller regler for, at mikrochipsproduktion til det europæiske marked skal prioriteres i krisetid - og horisontale tiltag som det netop foreslåede Single Market Emergency Instrument, der vil højne styringen med produktionen af essentielle kriseprodukter. **USA har siden 2018 arbejdet strategisk med at kontrollere og begrænse eksporten af innovative teknologier til Kina. Selvom vi i dag ser anslag til, at EU også ønsker øget kontrol med eksport af strategiske teknologier, er der ikke i EU enighed om en linje, som den vi ser i USA.** [17](#)

Anbefalinger

På trods af de store uenigheder, som den amerikanske industrihjælpepakke har skabt mellem EU og USA, holdt von der Leyen en sober tone overfor USA og understregede behovet for at styrke det transatlantiske samarbejde. Fokus skal være på at finde fælles løsninger med USA. [18](#) Von der Leyen understregede, at Kommissionen arbejder på at sikre, at europæiske virksomheders adgang til det amerikanske marked ikke svækkes som følge af IRA'en, men kom dog ikke med konkrete eksempler på amerikanske indrømmelser.

På trods af ambitionen om et tæt samarbejde med USA er det væsentligt at afsøge, hvordan europæiske virksomheder kan styrke deres globale konkurrenceevne i lyset af den amerikanske udmelding. **For Danmark, som traditionelt har været skeptisk både overfor tiltag, der hæmmer fair og fri konkurrence, og overfor fælles europæisk lånoptagning - særligt når disse gives til EU-lande som tilskud - er Kommissionens nye linje en udfordring.**

Den konkrete udmøntning af Kommissionens vision for europæisk industripolitik er stadig under udvikling, og det kommer til at være højt på dagsordenen, når EU's stats- og regeringschefer mødes i starten af februar og igen i marts. Der er stadig stor uenighed at spore blandt EU's regeringer, særligt når det kommer til balancen mellem statsstøtte og fair konkurrence på det indre marked, samt spørgsmålet om ny fælles europæisk lånoptagning.

Der er bred enighed om vigtigheden i fortsat at udvikle det indre marked og reducere administrative byrder og afkorte godkendelsesprocedurer, men i tillæg til disse initiativer bør følgende avenuer også afsøges i jagten på en balanceret europæisk industripolitik:

1. Konditionalitet
2. Forskning og innovation
3. Foresight

1. Konditionalitet på formål, udmøntning og håndhævelse

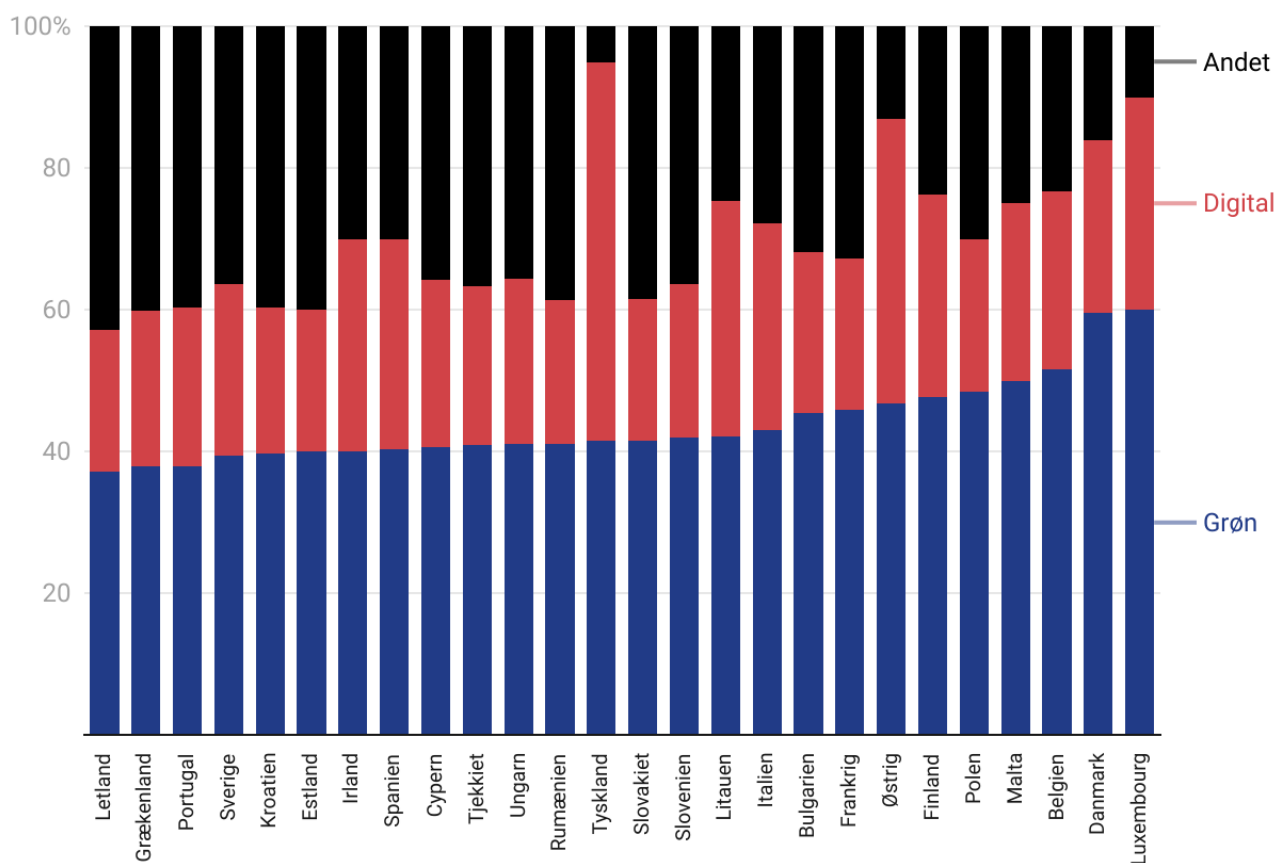
Den europæiske genopretningsfond repræsenterer et fortilfælde på en hjælpepakke finansieret gennem fælles gæld. RRF'en indeholdt både konditionalitet på:

- Formål: 37% af midlerne var øremærkede til investeringer i den grønne omstilling
- Udmøntning: Ca. 46% blev udmøntet som tilskud til EU-landene, og ca. 54% udmøntes til EU-landene som lån.

- Håndhævelse: Det var en forudsætning for at få genopretningsmidlerne, at EU-landene fremlagde planer for deres investeringer med konkrete milepæle.

Med udsigt til nye fælles lån bør det overvejes, hvilke former for konditionalitet der skal kobles til sådanne midler. Hvis programmets primære formål bliver at styrke investeringer i europæisk clean tech-industri, vil midlerne naturlig rettes mod grønne formål, men det bør overvejes, om der skal stilles yderligere konditionalitet på formål således, at fælles midler målrettes mod specifikke sektorer, teknologier og/eller grænseoverskridende tiltag til gavn for flere medlemslande samtidigt. **En målretning af midlerne til specifikke formål bør vægte både den klima- og konkurrencemæssige impact af investeringerne.**

Fordelingen af Genopretningsfondens midler for EU-landene

Note: Der mangler data fra Holland

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af Bruegel • Lavet med Datawrapper

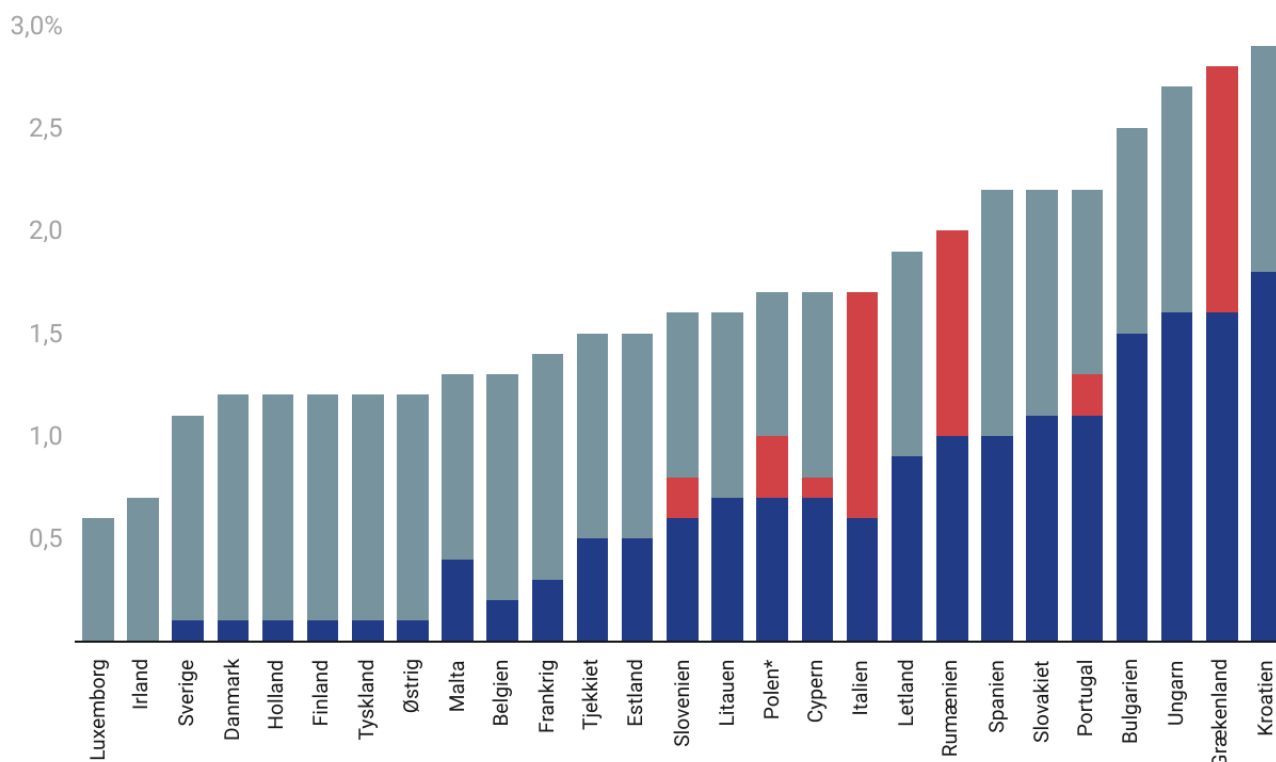
Det er ligeledes muligt at stille konditionalitet på udmøntningen af midlerne, altså om disse skal gives til EU-landene som tilskud eller som lån. Erfaringen fra RRF'en har vist, at tilskudspuljen hurtigt blev tømt. EU-landene har været mindre villige til at

gøre brug af lånemidlerne. Det er kun Italien, der har udtømt alle de allokerede midler (både tilskud og lån).

Fordelingen af bevillinger og lån i Genopretningsfonden

Procent af BNP

■ Bevillinger ■ Ansøgte lån ■ Ikke-ansøgte lån

Kilde: Tænkertanken EUROPA på baggrund af Bruegel og EU-Kommissionen • Lavet med Datawrapper

I forhandlingerne om genopretningsfonden var balancen mellem tilskuds- og lånemidler et kontroversielt tema, og flere EU-lande, herunder Danmark, talte for at begrænse andelen af tilskudsmidler. Diskussionen om tilskud versus lån verserer stadig, og flere EU-lande har peget på de stadig ubrugte lånemidler som et argument mod at optage ny fælles gæld. [19](#)

Værdien af lånemidlerne for EU-stater afhænger dog af deres mulighed for selv at optage yderligere lån. EU's lånemuligheder afhænger af en lang række faktorer, såsom renterne på finansieringstidspunktet samt lånenes løbetid, og det er derfor ikke entydigt, for hvilke stater fælles midler udmøntet som lån er en fordelagtig løsning. **For lande, der selv kan optage statslån på mere fordelagtige vilkår, var genopretningsfonden ikke interessant, og en lang række lande fravalgte**

derfor låneordningen i genopretningsfonden og derfor er EU-midler udmøntet som lån til EU-landene ikke nødvendigvis en effektiv model.

Endeligt bør muligheden for at sætte konditionalitet på håndhævelse udforskes således, at det sikres, at offentlige investeringer finansieret gennem fælles lånoptagning føres ud i livet, og at udbetalinger følger projekternes fremskridt. Derfor vil man med fordel kunne opsætte milepæle for at kunne overvåge, hvordan pengene udmøntes, som man har gjort det med genopretningsfonden. [20](#) **Vurderingen af investeringer bør således ikke kun reflektere investeringens klimapåvirkning (impact), men også afspejle en vurdering af muligheden for projektets udførelses (outcome).** [21](#)

Lykkes det for dansk side at binde midlerne rigtigt, kan det potentielt også medføre betydelige eksportmuligheder for danske virksomheder. Dette kræver dog, at pengene udmøntes i sektorer, hvor Danmark er forrest, og alle lande vil naturligvis have en interesse i at fremme deres egne industrier, men Danmark står i heldigvis med en i forvejen stærk grøn sektor.

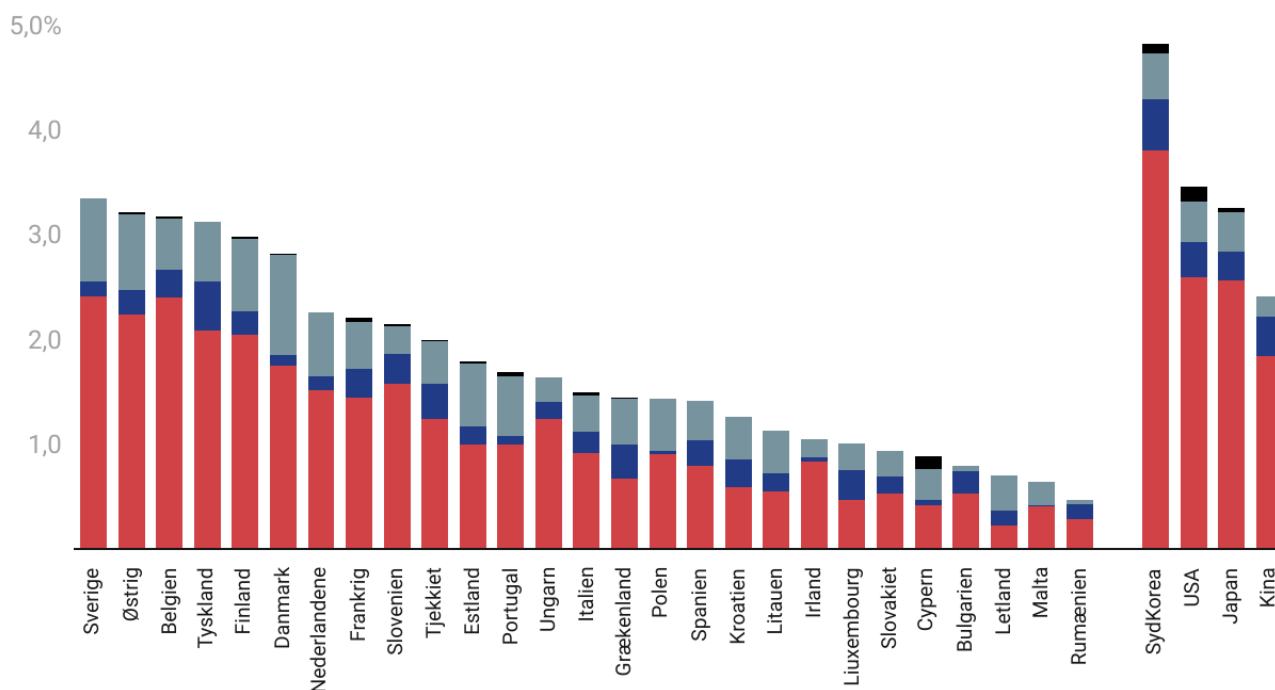
2. Forskning og innovation

Forskning og innovation er en vigtig brik i spillet om at fastholde EU's grønne førerposition. Danmark er blandt de EU-lande, der investerer mest i forskning, men EU halter samlet set lang bagefter USA, når det kommer til forskningsinvesteringer.

Udgifter til forskning og udvikling efter finansieringskilde

Udgifter som andel af landenes BNP

Private virksomheder Offentlige sektor Videregående uddannelser Privat non-profit sektor

Note: Definitioner mellem landene kan variere. Der er taget udgangspunkt i de seneste data for hvert land. Metodeafsnit kan findes i kilden.

Kilde: Tænk tanken på baggrund af Eurostat • Lavet med Datawrapper

Forsknings- og innovationsmidler er en vigtig forudsætning for at skabe og opretholde de vidensmiljøer, der er det første led i clean tech-værdikæder. I Lissabon Strategien fra 2000 fastsatte man en målsætning om, at EU skal investere 3% af BNP på forskning og udvikling. Det er dog aldrig lykkedes at nå målet.²² **Fra dansk side vil man derfor med fordel kunne presse på for flere forskningsmidler, så vi også her vil kunne konkurrere bedre med USA og Asien.**

3. Foresight

Som følge af COVID-19 krisen og krigen i Ukraine har EU gjort brug af artikel 122, som giver mulighed for at gennemføre lovgivning ved kvalificeret flertal, inklusiv på områder der ellers ville være omfattet af enstemmighed. Artikel 122 stiller ligeledes Europa-Parlamentet uden for indflydelse. Under en krise kan der være behov for hurtig og resolut beslutningstagen. Derfor har man i de fleste politiske systemer nødretsbestemmelser, der faciliterer dette.

Brugen af artikel 122 til at indføre en beskatning af ekstraordinær profit på den fossile industri som følge af energikrisen har medført kritik fra flere virksomheder, som har påpeget, at den usikkerhed, kriselovgivning skaber på markedet, kan være med til at dæmpe investeringsvilligheden.

Kriselovgivning er et nødvendigt værktøj i politiske systemer, men brugen af det bør begrænses både på grund af et demokratisk hensyn, men også for ikke at udfordre industriens foresigt muligheder, og derved også potentielt svække investeringsvilligheden.

For at skabe vished om de langsigtede rammevilkår må der derfor tages en generel diskussion i EU om, hvornår man i fremtiden f.eks. vil beskatte ekstraordinære profitter. Ser vi over Atlanten, er det nemlig en af IRA'ens store styrker, at den sikrer langsigtede rammevilkår, og netop dette bør EU's medlemslande lade sig inspirere af.

[1www.ft.com/content/ca95d8e4-79f4-44bb-9d74-df86809de098;](https://www.ft.com/content/ca95d8e4-79f4-44bb-9d74-df86809de098)
www.politico.eu/article/ursula-von-der-leyen-davos-calm-europe-reframe-us-spat/

[2www.berlingske.dk/kronikker/usa-har-den-groenne-foerertroeje-investeringer-traekker-hastigt-vaek-fra;](https://www.berlingske.dk/kronikker/usa-har-den-groenne-foerertroeje-investeringer-traekker-hastigt-vaek-fra) borsen.dk/nyheder/politik/di-chef-advarer-mod-lukning-eller-udflytning

[3www.reuters.com/markets/europe/seven-eu-countries-oppose-new-eu-funding-response-us-subsidy-plan-letter-2023-01-27/;](https://www.reuters.com/markets/europe/seven-eu-countries-oppose-new-eu-funding-response-us-subsidy-plan-letter-2023-01-27/)
www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/postcard-from-thessaloniki-czech-election-webers-e/

[4www.politico.eu/article/mario-monti-european-union-subsidy-rules-dangerous-warning-against/](https://www.politico.eu/article/mario-monti-european-union-subsidy-rules-dangerous-warning-against/) ; www.politico.eu/article/netherlands-prime-minister-mark-rutte-europe-frugal-us-subsidies-loan-reform/

[5www.ft.com/content/0bf3708d-20fe-4700-8702-bd0f6ef5591e](https://www.ft.com/content/0bf3708d-20fe-4700-8702-bd0f6ef5591e)

[6agenceurope.eu/en/bulletin/article/13100/3](https://agenceurope.eu/en/bulletin/article/13100/3)

[7www.information.dk/udland/2023/01/loekke-aabner-mere-faelles-europaeisk-industripolitik](https://www.information.dk/udland/2023/01/loekke-aabner-mere-faelles-europaeisk-industripolitik)

[8borsen.dk/nyheder/politik/troels-lund-danmark-raaber-ikke-paa-mere-statsstotte](https://borsen.dk/nyheder/politik/troels-lund-danmark-raaber-ikke-paa-mere-statsstotte)

[9commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_en](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_en)

[10www.euractiv.com/section/energy/news/solar-wind-industry-worried-about-daft-eu-permitting-rules/](https://www.euractiv.com/section/energy/news/solar-wind-industry-worried-about-daft-eu-permitting-rules/)

[11eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/)

[12www.ft.com/content/53eb769b-6ce1-4f50-9703-f2463c465001](https://www.ft.com/content/53eb769b-6ce1-4f50-9703-f2463c465001)

[13www.bruegel.org/report/strengthening-security-supply-products-containing-critical-raw-materials](https://www.bruegel.org/report/strengthening-security-supply-products-containing-critical-raw-materials)

[14www.reuters.com/breakingviews/eu-debt-fears-hinder-us-green-subsidies-riposte-2023-01-24/](https://www.reuters.com/breakingviews/eu-debt-fears-hinder-us-green-subsidies-riposte-2023-01-24/)

[15ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_5286](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_5286)

[16www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220603IPR32143/international-public-procurement-instrument-securing-fairness-for-eu-firms](https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220603IPR32143/international-public-procurement-instrument-securing-fairness-for-eu-firms)

[17ecfr.eu/article/caught-in-the-crossfire-why-eu-states-should-discuss-strategic-export-controls/](https://ecfr.eu/article/caught-in-the-crossfire-why-eu-states-should-discuss-strategic-export-controls/)

[18www.ft.com/content/a6220fd9-f15b-45e0-add6-3690af0d50d8](https://www.ft.com/content/a6220fd9-f15b-45e0-add6-3690af0d50d8)

[19www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/german-finance-ministry-firmly-rejects-new-eu-common-debt/](http://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/german-finance-ministry-firmly-rejects-new-eu-common-debt/)

[20institutdelors.eu/en/publications/from-words-to-action/](http://institutdelors.eu/en/publications/from-words-to-action/)

[21institutdelors.eu/en/publications/from-words-to-action/](http://institutdelors.eu/en/publications/from-words-to-action/). Se også:
www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/spanish-french-love-in-lindners-debt-problem-putins-blood-diamonds/

[22joint-research-centre.ec.europa.eu/system/files/2017-07/jrc105670.pdf](http://joint-research-centre.ec.europa.eu/system/files/2017-07/jrc105670.pdf)